

CIJENA lista: U preplati
za čitava god. K 26.—
za polugodište K 18—
trimestro K 9—, mje-
sечно K 3-60, u malopro-
daji 12 dñ. pojedini broj.
OGLAŠLJAVANJE primaju se u
upravi lista trg Častrova 1

HRVATSKI LIST

Indeks svaki dan u 8 sati ujutro.

U Puli, nedjelja 5. svibnja 1918.

Sedma IV.

HRVATSKI LIST (izlazi u naknadnoj tiskari J. S. KRMPOVIC u Puli).
Časopis 1. Urednik: Štefan Štefanović, ulica br. 24.— Odgovorni urednik Josip HAIN u Puli.— Ručno piše ne vrataju. Cet.
rad. aux. post. Ned. 26.7.26.

Broj 1010

Kako se kod nas vlada?

K. Havlíček, osnivač češke žurnalistike, navodjajući protiv stanovitoj društvenoj klasi i njezinim pripadnicima dva ljeta: Ništa im ne vjerovati i ništa im ne davati. Za našu sadašnju vladu a i za svaku vladu, koja će vladati po starom izgledanom već, ali za Nijemce najprikladnijem sistemu, vrijede oba ljeta. Onaj prvi svakako najviše. Ništa im ne vjerovati! Toliko puta su Jugoslaveni a još više recimo Rusini bili od austrijske vlade upravo djetinjski izigrani, tako da je najveća baš ljudstvo i potiček grle vjerovati u iskrenost namjera austrijske vlade, ukoliko se tiče nenjemačkih narodnosti u Austriji.

Međutim zastupnici dvaju slavenskih plemena na sjeveru, Poljaka i Rusina, kao da su stvorenici izmjenično potpomažu sve vladine načine. Poljski zastupnici, većinom poljsko plemstvo, koje nema ni smisla a ni iskrene volje za narodne potrebe, prisiljavaju, nije tomu davno, borbu vlasti na život i smrt. Ali njihova se vika brzo uticala i pri glasovanju o proračunu opazio se, kako taj poljski vuk u osobi naduvenog konzervativnog aristokrata, miljenja doduše dliku uči nikada. Vlada je onda trebala barem rpu papiru, mirovnih ugovora, da nasiti njome gladne mase, i pri sklapanju tog mira nije se gledalo da se nepravo nagradjuje Poljake za njihove vjerne službe. Poljaci nisu opaj trenutak bili potrebiti i mir se mogao mirno sklopiti na trošak Poljaka u koštu Ukrajinaca. Rusini u Austriji slavili su slavlje. Ricinski zastupnici stupali su ponovno uz austrijske ministre. Međutim jedna je partija igre bila dovršena. Trebalo je dobiti sklonost poljskih zastupnika. Naravno nikako drugče, nego opet na trošak Ukrajinaca i austrijskih Rusina. Ista igra. Poljac — bolje rečeno poljski zastupnici, jer ako poljski narod misli, to mi ovde ne znamo, ali sigurno drugče nešto nego li njegovi zastupnici — su umireni i zadovoljni. Puštaju, da ih sada vode za nos, kao i prije i kao što su pred par dana vodili za nos Rusine.

Mi, Jugoslaveni, hvala Bogu, nemamo na carevinskom vijeću ni plemstva ni činovništva. Naši su zastupnici izazli iz širokih svojeva pučanstva i mogu biti u toga pogledu mirni i zadovoljni. Politika, koju vodi ovu godinu danu „Jugoslavenski klub“ politika je narodna, demokratska i slavenska a glavno je politika zdrava i razumna. Vlada naravno nastoji, da tu politiku razbijje, sad običanjima, sad prijetnjama, kako bi joj se posrećilo da zavadi Čehe i Jugoslavene. No, njezini pokušaji ostadoše bezuspešni, a nadajmo se, da će i ostati. Krivica, koju vlada inače Česima bit će i naša krivica, a zastupstvo jugoslavensko i češko ostat će sjedlinjeno u obrani i u napadaju.

A kaošto treba, da Česi imadu suda saveznika pri napadaju sa strane vlade na češko istorijsko pravo stvaranjem njezinskih samostalnih okružja u „Deutschböhmen“, tako isto trebamo mi Čehe u obrani proti napadaju sa strane Nijemaca na more, na čijim obalama mi već preko tisuću godina stanujemo, i koje je sve naše bogatstvo i naša snaga.

Vlada, koja protuzakonito naredbom hoće da proti volji češkog naroda i proti češkom državnom pravu raskomada češko kraljevstvo, isto na taj način misli provesti drugi čin, za naš narod od vitalne važnosti, hoće da ustanovi još za vrijeme rata u Trstu njezinsku pomorsku akademiju s njezinskim konviktom, gdje bi se imali odgajati ne samo tršćanski Nijemci, nego i Nijemci, koji nijesu nikada mora ni vidjeli, a to oni iz Beča, Gornje i Donje Austrije, Štajerske itd. Na državne troškove, dakle življima i naših ljudi imao bi se uzdržavati i uzgajati buduće njezinske pomorce na našem i djelomično talijanskim, ali nikako njezinskom Jadranu!

U Trstu stanuje 11 hiljada Nijemaca uz 60 hiljada Slovenaca; Nijemci bi imali dobiti pomorsku akademiju, naravno za svoje štajerske mornare, a Slovenci ne. Ali isto pravo na pomorsku akademiju kao i Nijemci imaju i Česi i ostale narodnosti u Austriji. Kako se vlada u Austriji, koga se podupire i za čim se ide, najbolje je vidljivo iz tog koraka, koga namjerava poduzeti austrijska vlada. Umjetnim naseljivanjem našeg Primorja hoće da ojačaju ono svoje „pravo“ na našu zemlju i na naše more.

Pomorska akademija u Trstu nije za Nijemce nikakva potreba. Oni nijesu u Austriji mornari, niti žive pri moru. Imaju uz to bezbroj drugih škola, koje ostali narodi nemaju, te se mogu izobraziti u drugim strukama. Iz nijnovog nastojanja da se prebiju prema Jadranu vidi se samo njezinski gospodarski i politički imperializam, a tu moramo mi baš po njezinski uzviknuti: Halt!

Na obali Jadranu stanuju Jugoslaveni. Naš narod je uistinu pomorski narod, njegovi su šnovi prepolovi i sva mora, služili u svim službama, obavljajući uvijek najteži, najopasniji posao, koji je uvijek bio najslabije plaćen. Prije rata imali smo dvije pomorske škole,

u Dubrovniku i u Bakru, a tek za vrijeme rata bila je ustanovljena treća u Lošinju kao parašolska zatvorena talijanska škola. Ta škola u Lošinju imade ove godine tek I. razred, buduće da je tekar talijanske godine osnovana.

A ako pripada kome u Trstu pomorska akademija, to pripada u prvom redu tamo ustaljenim Slovincima, čije je zaledje, i čiji je narod putovao po moru na tudišnjim parobrodima obavljajući uviđek najniže poslove (ložači), i trovao sebi zdravije i život, a sad bi mu jedino bogatstvo, jedini izvor prehrambe htjeli da otmu ispred očiju — more, pa da onda provadaju nesmetano svoje planove germanizacije!

Zemlja je naša i more je našel.

Dužnost je naša, da si to, što je naše, zubima i noktima branimo, i da ih onako, kako oni bezobzirno i bezobrazno navaljuju, isto tako bezobzirno i bezobrazno i odbijemo!

macke i Rumunjske paragrafiran dodatni gospodarski mirovni ugovor. Time su pripravljene sve pogodbe između Austro-Ugarske i Njemačke te Rumunjske, koji su u svezi sa zaključkom mira te pripravljene za potpis.

* Poraz boljševika u Finskoj. Finski glavni stan javlja: Kod Luhija prisilile su naše čete neprijatelja na kapitulaciju. Zarobili smo 12.000 momaka; zaplijenili 20 topova, 200 strojnih pušaka i 100 konja. U Savolaku uznapredovale su naše čete proti Konvelu.

Seidlerova strahovlada na vidiku.

Dr. von Seidler preti „jugoslavenskoj“ agitaciji. — Carevinsko vijeće odgodjeno na neizvjesno vrijeme. — Riješenje austrijskih problema putem naredbama.

Proživjeli smo već mnogo toga, pokopali na stotine austrijskih vlasti, prestatili stogodišnje pokuse nasičnog germaniziranja naših zemalja, prestatili i ovaj zadnji očajni pokusaj, koji se provadja pod diktatom Berlina, da se uništi naš narod. Seidler je u konferenciji predsjednika stranaka navijestio rješenje jugoslavenskog pitanja u tom smislu, da će se Hrvatsku, Slavoniju, Bosnu-Hercegovinu i Dalmaciju predati na milost i nemilost Madžarima, a slovenske pokrajine i Istru Nijemcima, jer tako traži opća pravednost! Proti jugoslavenskoj agitaciji poduzet će se sve mjeru, jer je to u državnom interesu. U državnom je interesu, da su Nijemci zatražili pomoc Berlina, u državnom interesu je svenjemačka, irsidentistička politika, koja stavlja austrijsku državu pod tudišnjinsko štitništvo. Zato, što su Nijemci otvoreno se izjavili za veleldaju, bivaju nagradjeni, a za to, što se narod junakli borio, biva i bit će proganjena. Njemačkim će činovnicima, rasijanim po našim zemljama, biti opet povjerena krvnička zadaća ubijanja naše narodne svijesti, zlostavljanja našeg naroda. Naša će vlada međutim odgoditi parlamenat, da svijet ne bi saznao ništa o novim perzekucijama, o novim grozotama.

To je zadnji, očajni pokusaj jedne germanske vlade, da silom nametne većini države svoju volju, zadnji pokusaj, da krivnju za neopisivo zlo, što je nanio državi germanški kurs, svat na jugoslavne narode i da ove medusobno zavadi, e bi na taj način ljudi zaboravili, da su gladni, da trebaju kruha, da im fali svega. Igra je i suviše prozirna. Ova vlada ide i za tim, da otine slavenskom sećaju i zadnji kilogram brašna, te da ga podijeli medju Nijemce, da ovaj plemeniti i u državnom interesu „živeći“ narod ne bi posve propao. Radi toga se naša slavna vlada boji parlamenta, boji javnosti, boji pravednosti, boji zakona, koje na bestidan način krši.

Ali ipak, mi se ne bojimo. Mirno i pouzdano očekujemo oluju, koja nam ne može više da naškodi. U oluci smo odrasli, za oluci smo stvorenii, u oluci jačamo. Ministar-predsjednik von Seidler, vjerni službenik berlinskih gospodara je izjavio, da se jugoslavensko pitanje nikako ne može rješiti na mirovnoj konferenciji. Jugoslavenski je klub činio sve, da se jugoslavensko pitanje riješi u okviru države i sa strane države. Ne će li ga država riješiti, bit će samo njoj na štetu: jugoslavensko će se pitanje svakako rješiti u našem smislu, u duhu pravednosti i ravnopravnosti. Bude li se riješito na međunarodnoj konferenciji, bit će tome jedino kriv Seidler i njegovi mameluci. On je iz jugoslavenskog pitanja silom učinio međunarodni problem, kojega se danas više ne može mijenjati. Jedno od ovih dviju rješenja će doći: ili će ga riješiti Austrija ili će ga riješiti drugi, ali svakako će donijeti našemu narodu piodove svoje ustrajnosti, svoje svijesnosti, svoje ljubavi i svog rada. Prohujite i ova bura preko naših glava. Mi se nijesmo bojali ozbiljnijih neprijatelja, zašto bi se bojali patuljaka Seidlera i njegovih pretinja.

Bec, 3. (D. u.) Car je ministra-predsjednika ovlastio, da odgodi carevinsko vijeće i da odmah započne potrebne pregovore u svrhu, da se čim prije omogući općno djelovanje istoga. Dopisom ministra-predsjednika na obje kuće carevinskog vijeća izrečena je odgoda danom 4. svibnja.

Bec, 3. (D. u.) „Wiener Zeitung“ objavljuje obrazloženje odgode carevinskog vijeća, u kome se vidi: Nalazimo se u posljednjem, odlučnom razdoblju rata. Na istoku ne prijeti nam više nikakav neprijatelj; ali na zapadu moramo, da zajedno sa Njemačkom i sa ostalim našim saveznicima prisilimo ostale naše neprijatelje, da se odreknu svojih neprijateljskih namjera. Glavni je cilj naše ogromne zadaće, pred koju je sudbina postavila nas i naše saveznike, da postignemo častan, dobar i trajan mir. Poslije tvrdih krušnja od 4 godina rata, zahtjeva ovaj cilj najviši, konačni i napor snaga. U vojnikom pogledu možemo da ponosom gledamo na

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Bec, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadu živahnja bojna djelatnost. — Poglavnica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stanu službeno javlja: Zapadno bojiste: Bojne skupine priljestolonaslednika Rupprechta i njemačkog priljestolonaslednika: Topnica je djelatnost bila živahnja na mnogim mjestima fronte osobito tijekom noći. U području Kemmelja i na obližnjim stranama Avre pojačala se jutros do velike žestine. Južno od Arrasa suzbili smo djelomičnu englesku navalu. — Bojna skupina Gallwitzera: Pr. d Verdunom ozvijela je topničku djelatnost. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Iza uzaludnih izvidničkih nasrtaja neprijatelja na Lorenskoj fronti bila je bojna djelatnost u popodnevni satovima neznačna. Topnički boj, koji je poopće opet živio kod šume Parroy i zapadno od Blamonta, popustio je u prvim večernjim satovima. — Mi smo oborili 25 neprijateljskih ljevata i 2 pripadnika bataljona. Poročnik je Buckler postignuo svoju 33. u poruci: „Istorijske 22. srpnja pobjedu.“ — Istok: Finska: Jugozapadna je Finska oslobodjena od neprijatelja. Njemačke su čete u svezi sa finskim bataljunkima napale na neprijatelja između Lahilja i Tevastehuda opkoljujući ga, te su ga posve porazile u bitci, koja je trajala 5 dana, unatoč ljudog otpora i zdvojnih prodornih pokušaja. Finse su mi čete zatvorile put na sjever. Sa svijetu strana opkoljen položio je neprijatelj oružje po najtežim, krvavim gubitcima. Zarobili smo 20.000 momaka i zaplijenili 50 topova, 200 strojnih pušaka, hiljadu konja i vozila. — Ludendorff.

Berlin, 4. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Protunavale Francuza proti brdu Kemmel i proti Balleulu skršile su se uz najteže gubitke.

* Francuski izvještaj od 3. t. mj. na veče: Tijekom dana nije bilo nikakve pješadijske djelatnosti. Prilično živa djelatnost obaju topništva u predelu sjeverno i južno od Avre. Naše baterije pucaju na neprijateljska okupljanja četa južno od Villers-Bretonneuxa i u smjeru na Castel te ih raspriši. Prilično živahnja topovska paljba na desnom brijezu Moze. Inače je dan svuda mirno prošao.

* Engleski izvještaj od 3. t. mj. na veče: U mjesnom boju, koji se je prošle noći vršio južno od Villers-Bretonneuxa, djelovale su naše čete zajedno sa francuskima te dovedoše nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko topništvo pokazivalo je danas priljepodne sjeverno od Alberta, u odsječku Beaumont-Hamel, znatnu djelatnost. Osim obostrane topovske djelatnosti na nekojim dijelovima fronte, nema ništa da se javi.

* Car otišao na frontu. Kako se javlja iz Beča, car je dne 2. t. mj. oputovao na frontu u pratnji načelnika gen. stožera baruna Arza i njemačkog vojničkog ovlaštenika generalmajora Cramona.

* 8. ratni zajam. Bečki listovi javljaju, da je kontrolna komisija za državne dugove obdržavala dne 2. t. mj. pod predsjedništvom baruna Czedika dužu sjednicu, kojoj je prisustvovao i ministar financija pl. Wimmer. Raspravljalo se je naročito o pripravama za 8. ratni zajam. Pošto nije došlo do nikakvog zaključka, sjednica će se narednih dana nastaviti.

* Pregevaranja između Engleske i Nizozemske. „Telegraaf“ javlja iz Rotterdama da su gospodarska pregevaranja između Nizozemske i Engleske sretno zaključila.

* Mirovna pregevaranja u Rumunjskom. 3. o. m. bio je po zastupnicima Austro-Ugarske, Nje-

postignute uspjehe, u gospodarskom pogledu postale su naravno uslijed dugog trajanja ratnog stanja poteškoće uvijek veće. Sada živimo u dobi najtežih kušnja. Osjetljivo će olakoćenje nastupiti nekad onda, ako nam iz pomoćnih vrela, koja nam je na istoku otvorila moć našeg mača i pomirljivi duh naših mirovnih nastojanja, bude bez zaprijeke dolazili plodovi i ako nova žetva donose plodove jedne godine teškog rada. U sadašnje doba, koje je puno nuda ali i teško, mora i Austrija staviti sve svoje sile u službu velike stvari. Mora se sve napustiti, što sprječava slobodno razvijanje ove snage i što u besplodnim trvjenima troši dio snage. Nijedan dobar državljanin neće posumnjati o istinitosti ove rečenice. Sa svim tim nije se parlamentarno djelovanje moglo usprkos svih pozitivnih nastojanja stranaka, koje su se postavile u službu državnih interesa, dostačno prilagoditi potrebama vremena. Sve više su posljedice starih stranačkih pitanja i pojavitivanje nespunjivih želja za budućnost sprječavale upotrebljavanje bogatih državnih energija. Udovoljenje najelementarnijih državnih nužda moglo je biti pravedeno samo najogromnijim naptostima. Obzirom na ove pojave nije vlada propustila nijednog pokušaja, da u uskoj zajednici sa carevinskim vijećem dovede do promjene položaja. Htjela je, da se unutrašnja pitanja riješe putem diplomatskog obradživanja, gdje su mogla biti dovedena bliže konačnom zadovoljstvom riješenju. Nastojala je, da živim dodjom sa svim strankama stvari onu atmosferu međusobnog pouzdanja, koja bi imala omogućiti, da se državopopravne opreke izlječe iz tekućeg parlamentarnog rada te da se sve sile ujedine oko velikog gospodarskog programa. Žalbože je dosada uspjeh izostao. Usprkos pojedinim početka, koji su imali dobrih izgleda, nije narodno zastupstvo moglo, da nadje sigurne, čvrste orijentacije. Kako stvari danas stoje, ne bi nova vijećanja carevinskog vijeća donijela sa sobom nikavog poboljšanja položaja, već bi po svoj prilici dovela do povećanja političkih opreka. Istodobno bi poteškoće parlamentarnog djelovanja ugrozavale ispunjenje onih gospodarskih zadaća, od rješenja kojih je sada sve ovino. Uslijed ovih prilika je na temelju carevog ovlaštenja uslijedila odgoda carevinskog vijeća. Ista se priključuje stranci u raspravljanju, koju su obje kuće autonomno zaključile, te će na svaki način biti ograničena na tako kratko vrijeme, da će biti moguće, još prije ljetne stanke omogućiti državne nužde a da se ne primijene odredbe na temelju § 14. Dok se opeta ne sastane parlament, što bi se prema vladinoj namjeri imalo čim prije dogoditi, posvetiti će vlada svu svoju silu sadašnjim gospodarskim problemima, u prvome redu, pučkoj prehrani. Nastojat će, da ponudi pučanstvu one polakšice, na koje ima pučanstvo potpuno pravo, obzrroma na pozitivno držanje. Ona će nastojati, da u svakom pogledu stvoriti preduvjete za uspješno ustrajanje. Isodobno će ona iz svih sila nastojati, da omogući sporazumljenje, kako bi mogla domovina — kada se parlament opeta sastane — bez zaprijeke uživati ustavnog života. Njezin cilj je i ostaje: da slavnu, staru Austriju izvede iz burnog rata i da joj u pomirenju svijetu zasigura mjesto, na kojemu se slavno može održati i krepko razvijati kao miran, jak, vjereni branik za svoje narode i za sve svoje slojeve.

Gradac, 4. „Arbeiterwille“ piše na uvodnom mjestu: Stižek je nirtav, neka živi Stižek! Opet smo se povratili u Stižkova vremena, list prikazuje zatim, kako si vlada zamislila oktuirati Českou dvostruku upravu i uspostaviti „red“ u jugoslavenskim pokrajinama, koji je navodno poremećen po jugoslavenskoj agitaciji. Za tim piše list: Austrijske su vlade hotimčno popustile pristupiti ozbiljno rješenju narodnosnog problema u Austriji. U prvim časovima ustava, u kojem se smatralo svaku samostojnu politiku kao bunu protiv krune, puštao se zastupnicima baš toliko slobode, da su mogli disati. Vlade su polag potrebe izigravale jedan narod proti drugomu. Nasuprot Ugarskoj imalo je carevinsko vijeće uopće vezane „maršrute“. Polag shvaćanja tamošnjih vlada imao je biti parlamentar tek dekoracija za inozemstvo, za kojom se udobno skriva apsolutizam. Tradicije Metternichove političke države živjele su dalje. Samo kad je država bila u velikoj stisci, dobio je parlament veću slobodu. Možda je bilo nekada vrijeme, da su se nacionalna pitanja mogla riješiti pomoću patenata, ako je ovo rješenje odgovaralo duhu pravednosti. Ali to se nije htjelo. Tek onda, kad je sila pritisnula na vladu, kušalo se nešto ozbiljnije rješenjem tog problema. Ali i tad se nije razumjelo, da se to ne dade provesti dosadanjim srestvima. Slavenske su se narodnosti bile oviše osvijestile, te si vlada nije napram njima mogla dozvoljavati sve ono, što si je prije. I sada htje dr. Seidler opet pokušati najprimitivnijim srestvom... Socijalni demokratični zastupnici prosvjeduju proti namjeri vlade, da isključi parlament, te ju upozoravaju na pogibelj tog počinja. Mi se priključujemo tom prosvjedu. Radništvo hoće imati i treba parlament. Ono nema mesta, gdje bi moglo iznijeti svoje muke i svoje pritužbe. Ono otklanja svako rješenje narodnosnog pitanja putem naredaba i traži, da se ova pitanja riješe između pojedinih naroda samih.

Iz Rusije.

Stockholm, 2. (D. u.) „Aftonbladet“ javlja iz Helsingforsa; Finska se već nalazi u rukama vladinih četa. Po pokrajini se skicu još naoružani banditi. Započeo je opet promet medju Åboom i Lübeckom. Rusi su u posljednjim sedmiciama sakupljali pred finskom granicom veliki broj četa. Očekuju se važni dogadjaji.

Ukraina.

Bec, 2. „Zeit“ javlja iz Kijeva: Uslijed trajanja velikoruske agitacije i agitacije boljševika, koja se pojavljala u sve oštijem obliku, te imala svoje glavno sjelo u „Odboru za izbavljenje Ukrajine“ i u „Odboru za borbu protiv protorevolucije“, vidjelo se bjegunačko vojničko zapovjedništvo ponukanim, da poduzme energične korake. U noći na 27. travnja razočarale su njemačke čete takomenuvanu „modru diviziju“, koja se očvidno bila dala na hukati od protunjemačke agitacije. (Zaplijenjeno.) U 3 sata popodne pojavilo se njemačko vojničko odjeljenje u Radi; članci Rade su zapustili vjećnicu. Prema saopćenju Ukrainske brzojave agenture javljaju iz zvanične njemačke strane, da nastup njemačkih vojnika u Radi nije bio uperen proti ukrajinskom parlamentu. Njemački su vojnici došli, da uapse nekoje osobe u svezi sa izčeznućem poznatog bankara Dobryja. (Zaplijenjeno.) Socijalno-federalistička stranka odmah zaključila, neka pozove članove svoje stranke, da odmah istupe iz ministarskog vijeća i neka se Rada pretvor u državno vijeće time, što će pozvati u to vijeće zastupnike gradova i ladanjskih kotara, konačno neka se provedu u zemlji novi izbori za ustavodavnu skupštinu, izakako će u zemlji biti uspostavljen javni mir i poredak. — Ministar-predsjednik naredio je generalu Grevkovu, neka preuzme vodstvo ratnog ministarstva.

Kijev, 2. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Kijevu obdržavale su se 29. travnja skupštine od nekoliko hiljada seljaka iz čitave Ukrajine, u kojima je došlo do izražaja u više ili manje oštroj formi nezadovoljstvo sa dosadanjim radom vlade. U najvažnijim je skupštinama bilo zaključeno, da se imade srušiti vladu, da se ustavodavnu skupštinu nema sazvati 12. svibnja, da se opusti i milasao o socijalizaciji zemlje a general je Skorbatki bio proglašen hetmanom. Rada, koja je nastavljala svoje vijećanje, zaštićena od slabačnih vojničkih odjeljenja, udala se u svoj utes, čim su ove čete zapustile svoja mesta na prigovore, e bi se spredala krvoproljeća. 1. svibnja prošao je u čitavoj zemlji i u Kijevu mirno, ma da u krugovima stare Rade vlada još uvijek ogorčenje radi uhapsenja nekolice njihovih članova radi sumnje, da su kompromitirani kod otmice nekog bančnog direktora. Kod stranaka ljevice opaža se danas mirnije već prosudjivanje položaja.

Odgoda parlamenta.

Bec, 3. (D. u.) Na temelju carske naredbe od 2. svibnja predala je vlada predsjedništvu zastupničke kuće zakonsku osnovu o predbjegnom proračunu za vrijeme od 1. jula do 31. decembra, da se o njemu raspravlja. Kako u slučaju odgode carevinskog vijeća zakonske osnove, predložene kućama ne postaju ništvenima, bit će parlament u stanju da odmah, čim se sastane, rješi proračunski provizorij, još prije no što poteče rok sadašnjemu proračunu.

Političke vijesti.

Zemlja Izdajica.

Pod tim karakterističnim naslovom pišu „Národní Listy“ o položaju u Ugarskoj: Vladina kriza još uvijek nije riješena, ali to niti nije tako zanimivo, kao fakat, da socijaliste i radikalci zajedno s Tiszovom strankom složno udaraju na četrdesetosmaće i spočitavaju im političku beznačajnost i izdajstvo. „Nepszava“ izravno bresni proti Apponyu, Zichy-ovcima, Serényju i Sztejélyu, „Az Est“ označuje 60 zastupnika Wekerlove stranke za izdajice, „Világ“ je bijesan radi političkog nemoralja u Ugarskoj i kukavičluka zastupnika, koji su se kroz godine borili za sveopće izborni pravo, a sada ga izda. A „Budapesti Hirlap“ podruguje se Jásziju i socialistima, kako su se dali vući za nos. Situacija naliči dobi koalicije Košuta i Wekerla god. 1908-1910. Javnost se doduše boji Tisze, ali prihvate za to nije isključeno, da će napokon opet biti pozvan na vladu. Ugarska stoji na pragu velikih socijalnih i političkih bojava.

Iz Slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. „Slovenskom Narodu“ javlja mariborski dopisnik, da se u Mariboru na njemačkim privatnim zavodima podučava i slovenski jezik. Tri zavoda već njeguju to podučavanje i niti jedan se ne može pritužiti, da ima preveliko tečenika. Nijemci agituju medju sobom velikim nastojanjem za posjećivanje tih tečajeva, koji traju poprečno pet do šest mjeseci. Koliko se u to vrijeme mogu da nauče, zna svatko, koji poznaje slovenski jezik. O značenju tog

posjećivanja jezikovnih tečaja, bilo je već govora. Razlog, da Nijemci uči slovenski jezik, je dvojni: na jednoj strani kako dobro znaju, da bez znanja slovenskog jezika ne mogu medju Slovencima živjeti. To je svakako jedno dragocjeno priznanje. Na drugoj strani hoće Nijemci da si osiguraju za svoj naraštaj medju Slovencima još točne pozicije, nego il dosada. Uredi, trgovine još su i do danas trebali namještajnika, koji su vjerojatno slovenskom jeziku u govoru i pismu. Ako dosad Slovenci nijesu p. i u njima imaju viši činovnički mjesti, imali su baš emi niža činovnička mjestra — jer drugi nijesu bili vjerojatno slovenskim jezikom takođe, koliko je treba za općenje sa slovenskim pucanjstvom. Nijemci dakle idu za tim, da otmu Slovencima i ta niža činovnička mjestra ponovo absolvirana slovenski jezikovnih tečaja. — Slovenci su barem postigli to priznanje od Nijemaca, da ovi ne mogu bez znanja slovenskog jezika medju njima živjeti. No patriotsam naših narodnih protivnika stoji ovdje u lati na tako slabim nogama, da bi u slučaju, da bi bili prisiljeni, da uče naš jezik, postali isto tako-neiskreni hrvatski patrijoti, kao što su danas talijanski. A to moramo mi iskoristiti. Vrijedi li za njih oni „Evila ja Spagna...“ moramo nas oja i da ih prisilimo, da „Spanju“ traže kod nas. — „Slovenski Narod“ raspoređuje opširan poziv Slovencima i Slovencima za sahranje prinosi za Slovensko narodno kazalište. U pozitivu veli: U veliko, sudionost doba svjetovnih događaja kriju se predstegovanja, kamen svojem Narodnom divadlu. Dne 16. svibnja 1868. je najveći, najradostniji narodni slavljan od vremena češkog preporoda i izrađen pred godinu sjećaju g. a sudionici i nova generacija sa zahvalnošću i gospodarstvom. Pred 50 godinama sabrali su Česi nekoliko hiljada za svoje kazalište i danas gledaju na njih s najvećim ponosom, ta ono im je središte i vrlo češke visoke kulture, ognjiste češke narodne svijesti, hram češke razuznjenje umjetnosti. Na taj veliki jubilarni dan poklonimo i na Slovenci u Prag, da se poklonimo usponu večerasušnjih graditelja i voditelja „Narodnog divadla“ i zahvalimo češkom narodu za mnogokratnu i tolikokratnu pomoć, koju je uživala slovenska kultura, osobito glazba tijekom minulih 50 godina od braće Čeha uopće, a od Narodnog divadla opetovanjo još posebno. I upravo tog dana, kad će Česi u društvu svojih slovenskih goštova slaviti veliki jubilej svoje dike i ponosa, položimo — rođakinja i rođaci — također Slovenci snažan temelj svojem slovenskom Narodnom kazalištu. Položimo ga, sestre i braće, neka se za 50 godina naši potomci upravo tako veseli i ponože, koliko će se dne 16. o. m. braća i sestre češke! Svaka stupi u naš krug! Svaki neka prispeva za osnivanje u istinu umjetničkog hrama slovenske Talije prema svojim silama! Prinosi od 100 K omogućuju, da sudjeluju u kazališnom konzorciju također naši najstari krugovi. U Ljubljani je dosada samo šaćica imučeniji rodoljuba sabrala preko 300.000 K. Ali imučeniji je medju nama, po pokrajini i po cijeloj našoj domovini još dugi niz. Neka se sjete, da gledaju na nas neprijatelji, koji će nas suditi po dijeima, a ne po riječima. Zato: Svi na priliku!

Šta će da rade Rusini? Praški „Národní Listy“ donose: Od tog doba, kad je po strani počela vlast, da pregovara s Poljacima, porastao je u rusinskom taboru nemir i nesigurnost. Posljednja sjednica „Narodnog ukrajinskog vijeća“ pod predsedanjem dra. K. Levickog zaključila je veoma oštru opozicionalu rezoluciju proti vlasti, a organ Rusina „Dilo“ prati novu situaciju veoma turobnim proročanstvima za budućnost. Žalosne stvari događaju se u tim danima. U Beču se govori o primirju vlasti s Poljacima na trošak ukrajinske republike i Rusina u Galiciji. Rusinsko područje do Buga i cijela istočna Galicija ostaje u pljenom Poljaka prema načelu austro-poljskog programa. Istodobno prijeti Ukrajini aneksija Besarabije za Rumunsku, a na koncu širi se po Kijevu njemačka ponuka, koja savjetuje na posvemašnju okupaciju ukrajinskog područja. To su stvari, koje straže „Dilo“, i koje ujedno tvrdi i rusinsko „Narodno vijeće“. Znači to posvemašnji bankrot rusinske vladine politike i rusinske vjere u austrijsku vlast, koja se već odavnina obazire na svečano potpisane breške mirovine ugovore, te vjere u Nijemce. A koliko je tome, što su rumunjske povorce stupale za zastavama s natpisima, koji su kazivali: „S nama je Bog i Nijemci!“ Vremena se mijenjaju. A jedna utjeha može biti Rusinima, da će Poljaci, koje danas mame i zovu, izvući u kratko vrijeme novi bankrot, te će biti upravo tako iznenadjeni i prevareni, kao što su danas Rusini. Jan slavenskom narodu, koji vjeruje i pouzdaje se u Nijemce ili Madžare!

Izbive ruske carevine. Pod tim naslovom donose praški „Národní Listy“ dnevno vijesti o događajima u bivšem carstvu. Ne može se naime reći, kako će se u onoj velikoj nekadašnjoj državi ustaliti. Danas je svakako položaj posve zamršen i nejasan. O životu u Moskvi piše spomenuti list: U izvanjskim listovima pojavljuju se sada slike iz sadašnjeg života i javnih odnosa

u Rusiji. Teško je svakako odgonetnuti, u kakvoj se mjeri te slike približuju zbilji, te u kakvom gravcu bojadaju situaciju, i onako dovoljno oblačnu. Sada se šire listovima pisma, koje priopćio londonski list „Daily Telegraph“ od svog moskovskog dopisnika. Veli se tu među ostalim: Moskva je ovih tjedana postala utočište mnogoštva Petrogradljana. Teror bolješevika ne osjeća se ovdje tako intenzivno, a i životne prilike su ovdje znatno bolje, te se ovdje uopće nekako slobodnije diše, nego li u Petogradu. U Moskvi živi sada nekoliko tisuća vlastelina iz raznih krajeva Rusije, koji su potjerani iz svojih dobara. Imade takoder mnogo časnika, koji se nisu osjećali dovoljno sigurnima pri svojim pukovnjama i mnogobrojnim državnim višim činovnikima, koji su se iz protesta proti vlasti sovjeta dobrovoljno odrekli svojih mesta. Ovdje živi — uvelike u teškim prilikama — i mnoštvo inteligencije, žrtve revolucije, koje treba najviše sažaljavati. Među kolportirima i prodavačima novina na uglavima ulice, među kočijašima, pa dapače i među pomačima na ulicama nisu nikakvom rijetkošću, bivši časnici, ili ljudi sa sveučilišnom izobrazbom, koji su još pred godinu, pred dvije godine dana bili bogati ili barem dobro situovani. A obitelji, koje nisu prije imale ni pojma, što je to prava nestaćica, a sada trpe glad, imade, u pravom smislu rječi, ovdje bezbroj. Ozbiljni memento za vladu je fakat, da u čisto radničkim slojevima raste besposlenost i time kruta nestaćica. Tvorilice se zatvaraju jedna za drugom, sjajna vremena i dobitke imade samo oni, koji trguju predmetima za dnevnu uporabu, poljskim plodovima i stvarima za jelo. Na trgovinu te struke bacilo se u posljednje doba mnogo vojnika, koji jure u uniformama po željeznicama, ne plaćaju ni kopejke, kupuju i prodavaju sve i zaslužuju ogroman novac.

Iz Ukraine. Jučer nam je cenzor oteo komentar k dogadjajima u Ukrajini. Danas bićemo oprezniji, pa ćemo se ograničiti na ono, što drugi pišu. Berlinska „Tägliche Rundschau“ donosi nekoliko sličica iz današnjeg života u Kijevu, te piše među ostalim pod naslovom „Orad sa zlatnim kuhinja“: Pravu sliku pokazuje Kijev na Kreščatiku, to je 30 metara široka glavna ulica s velikim trgovinama, hurozom, gradskom vijećnicom, poštom, gdje se svaki dan valja nepregledna rijeka prolaznika. Ne znam doduše, da li te tisuće muževa i žena idu po poslovima: miču se korakom šetača, zauzimajući pred elegantnim prodavaonama, gdje se za visoke cijene prodavaju luksuzni predmeti, te se okupljaju pred prodavačima, koji prodaju posebna izdanja časopisa, sve jedno za drugim, sva puna laži. Te novine, koje ovdje gutaju na debelo, imaju jedva što nijemstvu prijaznog, naše pobjede na zapadu se umanjuju, svaki malo poraz se u Ukrajini napuhne. Jednoć su najboljevi oček Odesu, maloiza toga pišu isti listovi, da smo je odstupili Turcima. Ne bismo se čudili, kad bi obe novosti stajale u istom listu. Kad sam upitao načelnika oficijeljnog brzojavnog ureda za uzrok toga, odgovorio mi je, složivši rame: „Republika smo; imade su to doduše ruski listovi“. Preko polovice kijevskog pučanstva ubraja se k Rusima i tri glavna lista su ruski. Ali iz te činjenice nije treba izvaditi posljedica. Po simptomima prosudjivati u Ukrajini nije moguće — bilo bi dospjeće kivo, jer je kaos revolucije jako pretresao miješenja u zemlji. Isti ljudi, koji sa zadovoljstvom čitaju strahote i huškanja proti Njemačkoj, vele, da bi se iselili, kad bi otišli Nijemci; ista šaroška svjetlina, koja na ulici sigurno ne bi prijazno umaknula kakvom njemačkom časniku, burno odobrava u varijetu pjevaču, koji pjeva: „Ot Kijova do Berlina — Še ne vmera Ukrajina — Gojdamaki še ne zdalis“ — Deutschland, Deutschland über alles! (Od Kijeva do Berlina — Još je živa Ukrajina — Gojdamaki (ukrajinski vojnici) se ne predaju.) To se pjeva ukrajinski i „Još je živa Ukrajina“ prate burnim odobravanjem. U istom kazalištu pak i pripovedaju često mirno ljudi, posvema razumni, da nema uopće gradjana, koji bi razumjeli ukrajinski, spuk pak da nema za to upravo nikakvog interesa. Upitati će te dapače, da li su Nijemci doveći sa sobom za Ukrajinu, takoder Ukrajince?

Iz Bugarske. Egarski „Mir“ piše u članku od 19. travnja o padu grofa Cernina, među ostalim: „Nas bi zanimalo razjašnjenje o srpskom pitanju, jer se u carevom listu (misli se list cara Karla, op. ur.) govori o Srbiji, da će biti obnovena, a da nije rečeno, u kakvim granicama, da, veli se dapače, da će biti proširena, te, da će joj se dozvoliti pristup k Jadran-skome moru. Kako je poznato, jeste medju Bugarskom i saveznicima ugovor, koji određuje Srbiji osobiti položaj. Bilo bi dobro razjasniti, što je s tim pitanjem, što je tim potrebujte, pošto bijahu u Berlinu učinjeni, kako javlja „Kambana“, iskazi u tom smislu, da će Bugarska morati biti meškom i pri-stupačnjom u pitanjima, koja će biti ovih dana riješena, jer će biti radi toga nagradjena, vele, sa strane Srbije i Albanije. Jedna bugarska poslovica kaže: Bolji je zec u vreći, nego li vrabac na krovu. Mi ne vjerujemo, da bi naša vreda, koja ima na pameti očekivane buduće prednosti, koje i kad bi bile ugovoren utemeljene, izgledaju veoma nesigurno, su-glasila s počinjanjem ustupaka tamo, gdje su uspjeli

jakli, i gdje nema ni sumnje o našem pravu, i kad ne bismo o tom imali formalni ugovora.“

Srbija. Trčanska „Edinstvo“ donosi: Pod naslovom „Zrvani Srbi“, piše „Journal de Genève“: U svojem zadnjem govoru rekao je grof Czernin: „Sto se tiče Srbije, poznato mi je, da je u toj zemlji želja za mirom velika, ali antantne države su one, koje su na putu odluci mira“. Govjek se ne smije čuditi, da centralne vlasti, kad su strušile Rusiju i Rumunjsku, kušaju izlučiti iz igre sada Srbiju, pozivajući je s obećanjima, kako bi uništio zadnju zapreku „Drangu nach Osten“. Da narod u Srbiji, decimovan, umiruć od glada, nevolje i žalosti, teži za mirom, razumije se samo po sebi; da se radi toga pravi spekulacija na očaj tog zapuštenog naroda, da se ga pridobije za ponizujući mir, previše je elementarno političko računanje, da bi se neko mogao tome čuditi. Taj narod bi morsao željeti mir tim više, kad bi vjerovao informacijama, koje mu govore o koncu njegovih muka i srušu narodnog uskrsnuća, koje bi obuhvatilo sve srpske elemente, sjedinivši Hrvate, Slovence i Bosance sa srpskom kraljevinom, ali pod habsburškom krunom. Iza svega onoga, što je pretrpjela Srbija i što triplja uvjek, treba stolice duše, koja bi odklanjala te sirenke glasove. Ta duša je ona cijele Srbije. Kad se posljednji srpski vojnici puštaju klati na Vardaru i Crni, znaju, da će ostatki njihovih obitelji, žene, starci i djece, bore s najvećom bijedom, da gladi, zima, bolest i posvemašnja nestaćica najpotrebnijeg tjelesnog i danom jednoga za drugim u grob; znaju, da to, što im je na tom svijetu drago, triplja (kako doduše i njihovi nepriatelji) radi blokade i čeka uzalud pomoći humanitarnim društvima; znaju, da su imali, dok je samo bilo još moguće, srpsku pomoć iz Švicarske, Sjedinjenih država i Srbije s one strane oceana, da je politička blokade obustavila to tako, da je osjećaju u svom vjenom užasu. Ali premda znaju sve to, ipak ostaju vjerni svojim obvezama, na koje su prisegli. Ti Srbi, te žrtve su u istinu vrijedne, da im se čovjek divi, u svojoj ustrajnosti i resignaciji; i ako je još kakve kreposti na tom svijetu, utekla je k Srbima! — Glavno, što zvuči iz tih izvoda švicarskog lista, pripominje „Edinstvo“, jeste ipak konačno priznanje, da su Srbi — žrtve! Neka im bude takav heroizam nad svaku čast, ali ne odalečuje opast, koja im pristi — da iskrvare! K tomu možemo da pripomenemo mi, da ne manje žrtve i ne manje izigrani, nego Srbi, bježimo mi — naš iscrpljeni narod!

Iz Hrvatske. Izbor u Slatini ispašao je u korist koalicije. „Hrvatska Rije“ javlja o tome: Danas je ovdje obavljen izbor narodnoga zastupnika. Konačni je rezultat ovo: kandidat hrvatsko-srpske koalicije, dr. Zdravko Kovačević, dobio je 739 glasova, a kandidat udruženje opozicije, dr. Rudolf Ivančić, dobio je 455 glasova. Prema tomu je kandidat hrvatsko-srpske koalicije dobro većnu od 284 glasa. Zanimljivo je, da je kod izbora g. 1913. kandidat koalicije dobio 400 glasova manje od svoga protukandidata. Kao stranka je, kod izbora, istupila jedino hrvatsko-srpska koalicija, dok Starčevićanci nisu mogli istupiti sa kandidatom svoje stranke, nego su kao kandidata opozicije — Starčevićnaca, Radićevaca i koalicijom desidenata — iznijeli dra. Rudolfa Ivančića, koji se je bio ponudio kao kandidat hrvatsko-srpskoj koaliciji, tek nije htio da stupi u saborski klub koalicije, htijuci biti nevezan i slobodnih ruku. Starčevićnaci, Radićevci i disidenti kandidirali su dra. Ivančića zato, jer je on u slatinskom kotaru popularna ljestnost, pa su ovako misili proći. No rezultat izbora je pokazao, da slatinski izbornici misle više koristili ideji narodnoga jedinstva i ne, ako izaberu dra. Kovačevića, nego dra. Ivančića. Starčevićnaci su u kotaru mnogo agitirali, pa su gg. Peršić i dr. Angjelinović radili za Ivančića oko 10 dana, a pored njih je, kod srpskih izbornika agitirao g. Valerijan Pribićević za kandidata opozicije. Osim toga su za nj agitirali i osječki listovi, „Hrvatska obrana“ i „Jug“, dok je novinarska agitacija za dra. Kovačevića bila svedena na minimum. Za osudu je i ne djeluje odgojno na narod jedna crta u starčevićanskoj izbornoj agitaciji; njihovi su agitatori agitirali najprije jugoslavenskom deklaracijom. A ako to na pojedine izbornike, na kojih je glasove opozicije računala, nije djelovalo, onda se je upotrebljavala frankovačka, čak i protusrpska metoda. Razumije se, da se to u kotaru nije moglo dobro dojmiti, jer ovdje ljudi poštjuju stalno političko uvjerenje, koje se ne smije mijenjati prema strančarskoj shodnici i neshodnosti. Izborna je sloboda u kotaru bila potpuna i kod agitacije, a dakako i kod samog izbornog čina. Pritiska na izornike nije bila. O slobodi izbora na bolje, svjedoči činjenica, da su i neki načelnici (n. pr. načelnik u Sopiju) agitirali protiv koalicionoga kandidata, a jednako i neki učitelji i općinski činovnici. Kad je izbor bio dovršen, prirediše izbornici ovacije izabranom narodnom zastupniku, dr. Ždravku Kovačeviću, koji je dobio i nekoliko strukovača.

Iz Bugarske. Egarski „Mir“ piše u članku od 19. travnja o padu grofa Cernina, među ostalim: „Nas bi zanimalo razjašnjenje o srpskom pitanju, jer se u carevom listu (misli se list cara Karla, op. ur.) govori o Srbiji, da će biti obnovena, a da nije rečeno, u kakvim granicama, da, veli se dapače, da će biti proširena, te, da će joj se dozvoliti pristup k Jadran-skome moru. Kako je poznato, jeste medju Bugarskom i saveznicima ugovor, koji određuje Srbiji osobiti položaj. Bilo bi dobro razjasniti, što je s tim pitanjem, što je tim potrebujte, pošto bijahu u Berlinu učinjeni, kako javlja „Kambana“, iskazi u tom smislu, da će Bugarska morati biti meškom i pri-stupačnjom u pitanjima, koja će biti ovih dana riješena, jer će biti radi toga nagradjena, vele, sa strane Srbije i Albanije. Jedna bugarska poslovica kaže: Bolji je zec u vreći, nego li vrabac na krovu. Mi ne vjerujemo, da bi naša vreda, koja ima na pameti očekivane buduće prednosti, koje i kad bi bile ugovoren utemeljene, izgledaju veoma nesigurno, su-glasila s počinjanjem ustupaka tamo, gdje su uspjeli

Domaće vijesti.

Gg. preplatnicima. Javili smo otrog par dana, da uslijed velikog poskupljenja papira, kojeg smo teškom mukom dobili, primoran smo iako proti našoj volji povisiti u maloprodaji cijenu listu od 12 na 16 para, da time osiguramo opstanak lista. Istodobno smo bili primorani od 1. o. mj. povisiti preplatu od K 3:60 na K 4 — mjesечно, a na četvrt godista K 12. — Stalni smo, da ovaj povišak neće biti najugodniji našim preplatnicima, ali istodobno jamčimo, da neovisi to o nama, nego o tome, uz koju nam cijenu papir milostivo podijete. Padne li cijena papiru, nećemo oklijevati i promišljati, nego će i cijena listu surazmjerno pasti, a do onda preporučamo onim preplatnicima i prijateljima kojima list na srcu leži, i koji žele da taj prvi i jedini hrvatski dnevnik u Istri i dalje opstoji na kôrist i napredak našeg zapuštenog naroda, neka se prilagode prilikama u koje smo zapali. Neka ture ruku u čep i učine svoju dužnost.

Uprava.

Pomer za deklaraciju. Jedno selo za drugim u puljskoj okolici glasa se eto. Ljudi slušaju, citaju, razgovaraju i shvaćaju. A osjećaju najbolje. Osjećaju, što znači, kad tudjina gospodari u tvojoj vlastitoj kući. Tudjina je dosada tiranski vladao nad nama, tudjina je bez srca za nas istjerao nas bilo iz vlastite kuće, da smo se poput divljih zvijeri i beskućnika morali skitati po svijetu! A Pomer to znade i osjeća to na sebi. I Pomeru je Gmünd i Steinklamm prizdro ono, što je bilo najbolje — dječu. Od 600 stanovnika ostalo ih je u Gmündu preko dvije stotine! 33 postotaka pučanstva tog malog mjestanca poginulo je tamo. I zato se sada tim radje odazvali svi do jednoga. I inuško i žensko rado je potpisalo izjavu. Sabralo se 235 potpisa i Doista divan dokaz prayog raspoloženja naroda!

Plamo od Franića. Al je lep dan Bog dal, va bregeh sve zeleno, va ten zeleniu pak ti tako lepo ti kant, da čovek pozabi, da je čovek, da pati, da je vojska, glad i nevolju i drugo zlo na ten svete, pozabi da je star, da je non nogom je već u grobe, i misli, da će za vavek bit živ, vavek bit mlad, knako je mlado ono zelenilo i on svež dali z breg. Mili ti Bože, koliko san put već dočekal to zelenilo, koliko san put već videl, kako je črešnja procvetala, kako je ploda dala, knako je onput, kad se plod pobere, ostaša pust, dokle ni njoj na jesen lišće otpalo. Vidaval san sjetle i oblačne dneve, blin su veseli i žalosna ljeta, al ovo leto je najžalosnije od svih, ča je Bog na svet poslal. Blin san van prošle šetniane va Kranjsken. Nevolja me tamо zaterala. Znate, kako je va bregeh još va mirno vreme. Naš put nema ovde, z česa bi mogao živjeti, nema nego kamen i ono malo sume. Semo tamо jena all dve lešice za salatu, česan i luk. Najveć kmet ki ima nekoliko pari oranja ne požeje niti toliko, ča bi sam se celo zimo prehranil. Va mirno vreme je bilo sve drugače. Sin je kresal more, bil je i va Merike, ja san doma delal, gojel česan, na zlmo san ga gonel i nosel po istre, ko nis imel ja žita i muki su imeli dobr i ljudi. Al dandanas je dobre ljudi požeralo vojska, ostali su samo fatiti, ki dobro žive i imaju svega i pošteni, ki nimaju, ni koliko je črno pod nošom. I tako su naše nevoljne ženske primorne, da gredu iskat življene onde, kade je još koliko toliko, zač tu va bregeh ni ni koliko ni toliko. Deča, ženske, starci sve to gre va Kranjsko, da pol našli brati Slovinci, ki nai na velike nevolje povoru, išču muke, fažola, krumpira, i to, ča bi mao srdna duša primore. I ja san se tamо otputli. Ne cu van povedat, ča san našel, ni kako san iskal. Svak more znat, kako je človeku, kad gre od hiže do hiže, a na svakem koraku gleda u njega siromaha sto oči, ki ne razumeju, da bi on on moment naрадjele hotel, da bi se zemlja pod njim otvorila i ga zakopala. Malo, malo je oneh, ki razumeju tuju nevolju. Tako san prišao i va belu Ljubljani. I to na dan 1. maja, na blagdan ubogih i nevoljnih ljudi. Sve te bajonetne stale su pripravne da navale na ljudje, ako budu pitali kruha. Ubog svet! Ubog i stoput ubog človek! A zač šalju bajonetne i puške na ljudje? Zač stoji, pripravan muž da zakole s svoju čenu i svoje dete, ako se bude samo maknulo? Al Ljubljana je bila pametna i poslušna. Nisu pitali kruha. Kad'ter kad'čulo se kako narod više „Dole vojska“ i „živila marmelada“. A na šedute va Mestnem domu govoril radnički deputat Kopač, kako je nan potreban mli i Jugoslavija, naša država, i rekao je, od besede do besede tu van povedat, zač je to isto imel i „Slovenski Narod“: „Samol oni ki dobivaju milijune su krivi, da je još danas vojska. Da bi generali imali plaću kako infanteristi, i da bi moralj jest iz infanterijskoga lonca, već bi dugog bil kraj te proklete vojske“. I još puno, puno lepih stvari je povedal, ali mislim, da bi ih cenzura pobelela. — Ma puštim to. Sve ča človek već pensa, manje zna. Lep je dan Bog dal, sve je zeleno, črešnja va cvete, a tič jako lepo kanta — Vas pak sve pozdravlja i svako Van dobro želi.

Vaš Franić.

Dnevne vijesti.

Stogodišnjica rođenja Karla Marxa. Danas se navršuje sto godina, što je ugledao svijet, otac bolješevizma i utemeljitelj znanstvenog socijalizma, najveći socijalistički teoretičar propagator i organizator. Cio svoj život neumorno je radio na znanstvenom socijalnom polju, te je bio tvorac konunističkog manifesta godine 1848. čiju smo sedamdesetogodišnjicu proslavili ove godine. Njemu je tada bilo 30 godina. Bio je vatren revolucionar i godine 1848. sudjelovao je u velikom i burnom evropskom pokretu za oslobodjenje. Veći je dio svog života proveo, kao i većina velikih socijalista, u progonstvu, gde i umro god. 1883. u 65. godini života. Njegovu su nauku najiskrenije shvatili Rusi, dok su je Nijemci, za koje je bila stvorena, izrabili. Zagrebačka socijalistička organizacija predrijeće, kako javlja „Pravda“, danas posebno predavanje o Karlu Marxu.

Njemačka neupućenost u prilike austrijske. „Arbeiter Zeitung“ donosi: „Zaista je čudnovato, kako u njemačkoj slabo poznavaju realne snage u Austriji. U Njemačkoj poznavaju samo t. zv. mjeđodavne krugove i još možda izjave njemačkih građanskih stranaka i gospodske kuće; i misli se da je već to Austrija i da je poznaju! Ali da u Austriji živi 16 milijuna Nenijemaca, to je naravna stvar, koja se mora uzeti u obzir, to su samo neprijatelji države, velenzadajnici ili neprijatelji saveza i ti već kao takovi otpadaju iz političke kombinacije. Ovo neznanje potkrepljuju još više čudnovati dopisnici, koji prikazuju prilike u Austriji sasvim nevjerojatno i onako kako to neodgovara stanju stvari.“

Njemačka ljubav. I u Tiroli su se obratili, da traže pomoći i brašnu u Njemačkoj. Beč, vele, neće da dade, ajdemo mi u Berlin i Peštu. Ali kako daje Pešta, poznato je svima. Jedva se progovori riječ o ugarskom brašnu i ugarskoj masti, madžarski poslanici u ugarskom saboru, počinju prljetiti revolucionjom seljaka, koji će doći s kosama. Nije fajde, madžarska brača su brača, ali samo do brašna, bratska ljubav preko brašna ne dopire. Ostaje dakle Berlin. Međutim će Tirolci i odanje jedva stagod dobiti, jer Nijemci, kako vele nemaju ni sami za sebe, a kamo li za druge. — „Hamburger Nachrichten“ donosi bljesni napad na Čehe, te raspravlja također o molbi čeških Nijemaca, koji žele da budu opskrbljivani iz Njemačke. (Sjajni patriotizam i pohvala za prilike u našoj državi!) Ali, kako piše bismarckovski organ, i kad bi došlo do toga, morale bi se učiniti sve shodne mјere, da bi njemačko brašno primili samo Nijemci, a nipošto Česi! „Venkov“ k tomu pripominje: Te su riječi okrugle, pa su zato i opasne, ako se ih okrene! Nema sumnje, da će se mnogi u Češkoj odreći njemačkog brašna — samo kad nam puste češko. A tu, vell „Venkov“, osjetili bi Nijemci, koji ta pravila postavljaju što znači „njemačko brašno je samo za Nijemce“... i mi mislimo, kad bi hrvatsko brašno bilo samo za Hrvate, češko samo za Čehe a njemačko samo za Nijemce, da uopće ne bismo slavili četiri godišnjice trajanja rata!

Samovladar Lenin. Kako javljaju pariški listovi, proglašit će Lenin pri godišnjici rođenja Karla Marxa, dne 5. o. m. sveopću amnestiju političkih okrivljenika u broju oko 3000. — Dugogodišnji izagnanac a sadašnji ruski samovladar odlučio se pomilovati 3000 političkih okrivljenika!

Karakteristični osjećaj milijunara. Reuterov ured raširuje iz Londona, danom 30. travnja ovu, nuda sve zanimivo i karakteristično i ako donečto nevjerojatnu vijest: Londonski se je vlasnik tvornice očeclova pera i milijunar Brandauer, koji je bio u Engleskoj internovan, a sad se doskora imao vratiti opet u Njemačku, kamo je morao biti poslan, otvorao, jer je htio radje umrjeti, nego li se vratiti u Njemačku. Brandauer je ostavio dopis, u kojem je damput za uviјek proglašuje, da strahu pred smrću nije ništa proti bojazni pred povratkom u Njemačku.

Skoro u kino „Ideal-u“

Caius, Julius Caesar!

Pri koncu tedna.

Pula, dne 4. travnja 1918.

Jedan se tedan opet odbacio na rpu onih mnogih ratnih tedana. Sedam smo dana proživeli, a možemo kazati, za sedam smo se dana približili k miru. Koliko puta sedam dana će trebati dok budemo čvrstom nogom stali na to miru i koliko će se još ovakvih teških tedana baciti na onu odurnu ripu — ko bi znao.

Od velikog zamašaja nije se u ovom teždu zabilo ništa. Od manje, neznatne vrednosti pak šošta. Od većeg zamašaja su stvari, koje su u izravnoj vezi s mirom, od manje, neznatne vrednosti pak sve ono ostalo.

Gоворит ћемо о стварима мање, неznatne vrednosti, а то су: Na zapadnoj fronti, ili boje rečeno na frontama palo je nekoiko hiljadu ili stohiljadu, što mrtvih, što ranjenih, što bolesnih ili sakatih ljudi. Ali to je malenkost. Jedan vlas sa glave ratnog luhvara ili kakvog modernog Džingiskana vredi više, nego ili stohiljadu čudskih života. — Nemački listovi, osobito svememački ironično konstantuju, da su ovog težda centralne države upisale u svoju ratnu spomenknjigu već 27. neprijatelja i to republiku Guatemualu. Za svaki mir, što se sklopi, javi se odmah novi nadmestak antanti; i to ne samo jedan, nego i po tri četiri države, naravno male i neznatne, koje ne će možda ni vojnica poslati na frontu, ali ipak hiti će da budu, i one kod mirovnih pregovora zastupane. A taj će tu biti krike i vike, kad se oko zelenog stola okupe svi ti prijatelji i neprijatelji, svi ti verni saveznici i podli izdajice, pa kad bude svaki od njih zahtevao svoje pravo. Koliko će jedan drugome spominjavati: Ti si mi potopio toliko i toliko brodova, platiš ili: i si poplenio našu zemlju, oteo nam druge uspomene, vraćaj ili plaćaj! Kolika konfuzija!

Hoćeš, nećeš, moraš, „Slovenski Narod“ piše: Njemačka žena bit će u buduće prisiljena, da radi. Njemačka vlada je izdala zakon o proti priječenju poroda, koji ima da njemačke žene prisili, da buduče više radaju. Ozbiljni njemački listovi se tuže, da se je njemačka vlada tako daleko zaboravila, da misli, eće s paragrafima prisiliti da bude više poroda, mjesto da poboljšanjem socijalnog položaja majke i djece omogući veću plodovitost njemačke obitelji.

Nova obustava „Juga“. „Riječ“ javlja iz Osijeka: da će sami izdavači „Juga“ obustaviti daljnje izlaženje lista radi neprilika sa osječkom cenzurom. Jučerašnje „Novosti“ javljaju iz Osijeka, da je tamo cenzura zabranila pisati riječ „protunagodbenjak“ i o nagodbenom odnosašu medju Ugarskom i Hrvatskom, te uveličavati Zrinskog i Frankopana. Državno odvjetništvo je ponudilo redakciji „Juga“ kompromis, da piše po njegovim napućilima, što je redakcija odbila. Stoga izdavači dragovoljno do nastupa normalnih prilika obustavljaju list. — Arhitekt Vladoje Axmann položio je — kako čitamo u „Drau“ predsjedništvo novinskog nakladnog dion. društva „Jug“ i o tom obavijestio ravnateljsko vijeće društva. Osječki gradski zastupnik Klein izjavljuje u „Slavonische Presse“, da obzirom na prilike smatra potrebnim, da položi svoje mjesto kao član nadzornog vijeća dion. nakladnog društva „Jug“. Svakako treba da se razjasne ovi još uvijek nejasni dogadjaji.

Novac! Rukovet ratnih i narodnih pjesama. Sklonio i uredio Juraj Kapić. Cijena s poštarnom preporučeno K 3 — Novac i naručbe: Knjižari V. Jurić, Split.

Skoro u kino „Ideal-u“

Caius, Julius Caesar!

Poruke iz uredništva.

Iz Barbana primisimo dopisnicu, a da nije označen onaj, koji šalje. Dopisnik nas moli, da prispimo nekoje stvari u našem listu, a sam nema odgovornosti, da svoje ime nema prijaviti. Bezimeno se nikad ne stampa. — Marija Remeta — Pula. Knjigu „Put oko zemlje u sedam dana“ od Herberta Stranga, možete dobiti u Puli u knjižari Laginjan. Pred par dana bila je izložena u izlogu. — Izravno je možete naručiti kod izdavačkog zavoda „Jug“, Zagreb, Ilica 7—I., ali onda treba da priložite i nešto za poštarinu. — Ant. Ryšavy — Kaštav. Knjigu „Vrela krv“ od Božislavava Stankovića možete naručiti kod billo koje knjižare u Zagrebu (Breler, Hartmann) pak izravno kod „Odarbrane biblioteke“ u Sarajevu. — Makso Sikošek — Pula. Posve opravdano, Zahvaljujemo! — Raškin. Ništa. Srdaćna hvala! Zdravo! — M.

Mali oglascnik

Pravi naravni „Wermuth“

može se dobiti, dok zaliha traje, u skladistu vina L. Krž, ulica Diana br. 11.

Traži se naučnik

za trgovinu pokućstva. Obratiti se na tvrdku Fr. Barbošić u Šibenskoj ulici.

Jedini hrvatski osiguravajući zavod

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

Utemeljena godine 1884.

SREDISNJICA: Zagreb, u vlastitoj, palači, u gao Marovske i Preradovićeve ulice. Podružnice i glavna zastupstva: OSJEK, SARAJEVO I TRST.

Zavodska imovina: K 5,167.276,64 Isplaćene odštete: K 7,729,986,96

Ova domaći zavod prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Protiv šteta od požara:

1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijskih poduzeća).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, itd.).
3. Osiguranja poljekih plodina (zita, sijena itd.).

II. Staklenih ploča protiv razlupanja.

III. Na ljudski život:

- a) Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
- b) Osiguranja miraza.
- c) Osiguranja životnih renta.

Podupirajte našu Družbu!

A svaki od njih ima svoje pravo. Nemac, na primer veli, moje pravo je pravo mača uz pomoć Boga i Krista, ali ne misli, da bi on danas Krista, kad bi se pojavio, prvi dao iščitati i po vojničkim sudovima odsuditi na deset, dvadeset godina tamnica radi veleizdaje ili smetanja javnoga mira i poređka u državi. Englez opet veći, da se bori za pravo samoodredjenja malih naroda, a ipak imade doma malo narod, Irce, pa ne smatra potrebitim, da to pravo sam i u praksi počne da provadja. Pa možda bi se i sused Madžar prijavio sa svojim moralnim pravom, koje bi se osnivalo na demokraciji. E, ko zna!

Ali to je daleko još, daleko, iza devet brda, i mirovna je dvorana zatvorena sa trinaest kijučeva. — U Tereziju u Češkoj, u tamošnjoj tvrdjavoj tamničarskoj bolnici, umro je ovog težda ubojica pokojnog prestolonaslednika Ferdinanda i njegove supruge, atentator Gavrilo Princip, nakon skoro četiri godine, što je počinio zlokobno ubistvo, koje je dalo povoda, da se započne krvava igra, koja se pripravlja. Umro je na tuberkulozi kostiju. — Nemačke stranke, građanske i aristokratske, podigše bunu, revoltu proti Slavenima u Austriji, glavno proti Jugoslavenima i Cesima i proti kruni. Neke su skupštine zahtevale ili izravno ili neizravno pripojenje Njemačkoj u opškrbi. Inače... Protiv Čeha i Jugoslavena zahtevaju progone. Inače... Vlada Seidlerova nemoćna i bez odgovornosti da istupi proti „najvernijem i najpožrtvovnjem narodu“ udovoljila je nekoj nemačkim željicama. — U Ukrajini pozatvarao je nemački general Eichhorn nekojko ministara i postavio vojničke sudove. Komentar k tomu pobeđeo nam cenzor. Kao posledica toga, te raznih popuštanja i poznatih, nikad ne ispunjenih, obećanja prema Poljacima, jeste agitacija Poljaka i njihovo ugavarjanje s vladom. Naprotiv toga, austrijski Rusini, osećajući, kako su

izigrani, ne znaju, što bi učinili. Ko bi znao, kako će još dugo trajati, dok se Slaveni u monarhiji ne osvete. Mi se možemo radovatiti, da su Rusini ovog puta izigrani, ko što su bili Pojaci pri sklapanju ugovora u Brestu Litovskom, i ko što smo im to onda od srca željeli i radovali se, da su tako nezahvalno naplaćeni za svoju neslavensku politiku, ali moramo istodobno plakati, da smo tako nesretni.

Mi smo ovog težda proživeli iako ne prošavili dva blagdana: 30. travnja i 1. svibnja. Prvi je dan ovde bio isključivo naš. Niko se ni setio nje, da ima taj dan za nas veliko značenje. Zato su brižno sve pripravili za drugi dan — 1. maj. Mašineveri, kanoni, puške — sve je čekalo na svom mestu. Osvetljalo se i naostrilo bajonet i razdeljeno na boje i ostalu zaštitu. Železni se gorostas bojao da ne bi mličav, polumrтvi, pojavljeni sašepi lav možda otrssao konopima, kojima ga sapeši i da ne bi možda od njegove prevelike muke i nervozne, poslušne šutnje, poputali nespretnim kakvim kretom konopi.

Nečista savest!

Hrvatski Lis menja je ovog težda triput boju. Bio je zelen, rekoše nam, da smo od zelenje bande, zatim bio je ružičasto crven, rekoše nam, da propagujemo socialističko-bojševičke ideje, a kad nam je nestalo, i zelenog i ružičastog papira, bili smo primorani, da se utedemo o pomoć ka „Gazzettinu“. Onde smo dobili ili nam iz milosrdja ustupili nešto papira uz cenu, koju su platili oni, ali za nas već ogromnu. U našem uredništvu nije bilo ovog težda ni brata engleskog kralja ni predsednika revolucionarne organizacije, što sa zadovoljstvom konstantujemo.

Inače situacija nepromjenjena, završamo naš izvestaj slobodni, službenim, dosadnim stilom.

Zvane iz Taksile.

KINO CRVENOG KRIZA

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Sjena prošlosti

Slika iz života u 4 čina od

Richard Oswald.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. pr. K 120; II. 60 h

Uči se može kod svake slike.

Ravnateljstvo nudi pravo

promjeniti raspored.

LIKO

(raffia, trava za vezanje loze)

kupujem svaku količinu.

Prendu na tvrtku

Berthold

Neumann

Zagreb.

CLJENA
za bilje
za polu
trouje
seća
daj 16
OGLAŠ
upravi

H
vog ku
von Se
govih
zakret
znajem
stvari
odavno
Naši d
vog c
pandž
tičke k
iskren
virtuo
iskren
R
strova
kostan
kad se
Za to
zastup
da pol
za to
još Ni
bezgla
panko
ili. Al
obzire
Austr
vanja
„Viši
tom tr
negoli
s pok
volji i
turnuo
svojim
plasti
pregov
rati o
da nij
piral i
vlade,
tavim
ne da
manjka
više o
nacije
samo
toga j
svijeto
samov
da se
strija j
desilo
slavni
moder
nijesu
prorac
obitelje
jedan
svoju
stupnic
i mili
radi ve
Nitko n
ješe o
još ta
glasuju
za to
pribave
nastoji
čarstva
koji na
takodje
je sam
vanjski
Berlina
mogu
nog je
cija At
njezino

Ip
će novi
će zak
relativne
predmete
i paten
Seidler
roda u
naivan,
sporovi
u — ju
Seidler